

Sug'urtalashni turlari.

Sug'urtalashni huquqiy ishlashi, korxonona faoliyati bilan bogliqligi.

Reja

- 1.Majburiy sug'urta qilish obyektlari
- 2.Sug'urtalovchi va sug'urtalanuvchining huquq va majburiyatlari
- 3.Boshqa shaxslarning huquq va majburiyatlari
- 4.Sug'urta tovonini (sug'urta puli)ni to'lash

- **Majburiy sug'urta qilish obyektlari**
- Xavfli ishlab chiqarish obyektida avariya sodir bo'lgan taqdirda boshqa shaxslarning hayoti, sog'lig'i va (yoki) mol-mulkiga hamda atrof-muhitga etkazilgan zararni foydalanuvchi-sug'urta qilinuvchi tomonidan qoplash bo'yicha fuqarolik javobgarligi paydo bo'lishi bilan bog'liq bo'lgan sug'urtalanuvchining mulkiy manfaatlari majburiy sug'urta qilish obyektlari hisoblanadi.

- Sug'urtalanuvchining quyidagilar oqibatida paydo bo'lgan fuqarolik javobgarligi sug'urta holati deb e'tirof etilmaydi:
- a) yadroviy portlash, radiatsiya, radioaktiv zararlanish, agar ular ushbu ishlab chiqarish obyektidan foydalanish bilan bog'liq bo'lmasa;
- b) harbiy harakatlar, shuningdek manyovrlar yoki boshqa harbiy tadbirlar, qurolli tuzilmalar yoki terrorchilarning harakatlari;
- v) ommaviy tartibsizliklar, boshqa fuqarolar bo'ysunmasligining jamoaviy holatlari, ish tashlashlar;
- g) engib bo'lmaydigan kuchlar holatlarining ta'siri: tabiiy ofatlar, stixiyali tUSDagi tabiat hodisalari;
- d) xavfli ishlab chiqarish obyektidan foydalanish bilan bevosita bog'liq bo'lmagan holatlarning paydo bo'lishi;
- e) qonun hujjatlarida va shartnomada nazarda tutilgan boshqa holatlar.

• **Sug'urta summasi**

- Xavfli ishlab chiqarish obyektida avariya sodir bo'lgan taqdirda boshqa shaxslarning hayoti, sog'lig'i va (yoki) mol-mulkiga hamda atrof muhitga zarar etkazilganligi uchun xavfli ishlab chiqarish obyektlaridan foydalanuvchi tashkilotlarning fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish bo'yicha sug'urta qilishning eng kam miqdori xavfli ishlab chiqarish obyektining tegishli turi uchun ushbu Nizomga ilovaga muvofiq belgilanadi.

• **Sug'urta mukofoti**

- Sug'ura mukofoti sug'urtalovchi tomonidan ishlab chiqilgan tarif stavkalaridan va shartnomada belgilangan sug'urta summasi miqdoridan kelib chiqqan holda hisoblab chiqariladi.
- Tarif stavkalari ishlab chiqarish sharoitlari va hajmlarini, xavfli ishlab chiqarish obyekti joylashgan joyni, undan foydalanishning boshqa omillarini, obyektida xavfli moddalarni muayyan hajmlarda olish, undan foydalanish, uni qayta ishlash va saqlashni, sug'urta tavakkalchiligi darajasini va sug'urta obyektining boshqa shart-sharoitlarini hisobga olgan holda sug'urtalovchi tomonidan belgilanadi.
- Sug'urta shartnomasini tuzishda sug'urtalanuvchi sug'urta mukofotini biryo'la yoki teng qismlar bilan har chorakda (sug'urta badallari) to'laydi.

•

- **Sug'urta shartnomasi**
- Sug'urta shartnomasi sug'urtalanuvchining sug'urtalovchi tomonidan belgilangan shaklga muvofiq rasmiylashtirilgan yozma arizasi asosida rasmiylashtiriladi. Sug'urtalanuvchi arizada sug'urtalovchi tomonidan qo'yilgan masalalarga muvofiq aniq va to'liq ma'lumotlarni ko'rsatishi shart.
- Sug'urta to'g'risidagi arizaga sug'urtalanuvchi, jumladan, sanoat xavfsizligi sohasidagi maxsus vakolatli davlat organi talablaridan, sug'urtalanuvchi tomonidan foydalaniladigan xavfli ishlab chiqarish obyektining identifikatsiyasidan iborat bo'lgan sanoat xavfsizligi ekspertizasi xulosasini ilova qiladi.
- Sug'urtalanuvchi sug'urta shartnomasini tuzish uchun taqdim etilgan ma'lumotlarning to'g'riligi va to'liqligi uchun javob beradi.

- **Sug'urtalovchi va sug'urtalanuvchining huquq va majburiyatlari**
- Sug'urtalovchi quyidagi huquqlarga ega:
- a) sug'urta shartnomasini tuzishda sug'urta tavakkalchiligi darajasini aniqlash maqsadida o'z hisobidan sug'urta obyektining mustaqil ekspertizasini amalga oshirish;
- b) shartnoma tuzishda va sug'urta shartnomasi amal qiladigan davrda sug'urta tavakkalchiligini baholash;
- v) etkazilgan zarar miqdorini aniqlash maqsadida qo'shimcha tekshirishlar o'tkazish;

- g) vakolatli organlardan zarar etkazilganligi sababli avariyaning texnik jihatdan tekshirish materiallarini, axborot va hujjatlarni, tibbiy xulosalarni, yo'qotilgan (shikastlangan) mol-mulk qiymati, amalga oshirilgan ishlar qiymati to'g'risida fikrga ega bo'lish imkonini beradigan schyotlarni, shuningdek boshqa zarur materiallarni so'rash va olish;
- d) sug'urtalanuvchi tomonidan taqdim etilgan axborotlarni tekshirish, sug'urta shartnomasi talablari va shartlarining sug'urtalanuvchi tomonidan bajarilishini nazorat qilish;
- e) sug'urtalanuvchidan sanoat xavfsizligi talablariga rioya etilishini talab qilish.

- Sug'urtalovchi quyidagilarga majbur:
- a) sug'urtalanuvchi tomonidan sug'urta hodisasi boshlanishi tavakkalchiligini kamaytirish tadbirlari amalga oshirilgan taqdirda, sug'urta hodisasi boshlanishi tavakkalchiligini kamaytirish darajasini hisobga olgan holda sug'urtalanuvchining arizasi bo'yicha sug'urta shartnomasi shartlarini qayta ko'rib chiqish;
- b) zararlarni kamaytirish maqsadida sug'urtalanuvchining sug'urtalovchi tomonidan qorejaishi kerak bo'lgan xarajatlarini to'lash, agar bunday xarajatlar sug'urtalovchining ko'rsatmalarini bajarish uchun zarur bo'lgan bo'lsa yoki amalga oshirilgan bo'lsa.

- v) tegishli sud qarori olingan kundan boshlab 3 ish kuni mobaynida sug'urtalovchiga sud qarori bilan belgilangan xavfli ishlab chiqarish obyektida avariya sodir bo'lganda etkazilgan zararni to'lash majburiyati to'g'risida xabar qilish;
- g) avariya sodir bo'lganda, bo'lishi mumkin bo'lgan zararlarni kamaytirish uchun vujudga kelgan holatlarda oqilona va qulay choralar ko'rish. Sug'urtalanuvchi bunday choralarni ko'rayotganda, agar ular sug'urtalanuvchiga xabar qilingan bo'lsa, sug'urtalovchining ko'rsatmalariga amal qilishi kerak;
- d) sug'urtalovchining oldindan roziligini olmasdan boshqa shaxslar tomonidan bildirilgan talablarni bajarish bo'yicha biron-bir majburiyatlarni o'z zimmasiga olmaslik.

- **Boshqa shaxslarning huquq va majburiyatlari**
- Boshqa shaxslar quyidagi huquqlarga ega:
- a) xavfli ishlab chiqarish obyektida avariya sodir bo'lgan taqdirda hayoti, sog'lig'i va (yoki) mol-mulkiga hamda atrof muhitga zarar etkazganlik uchun fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish masalalari bo'yicha sug'urta to'lovi olish;
- b) sug'urta hodisasini tekshirishda qatnashish;
- v) sug'urta hodisalarini tekshirish natijalari bo'yicha qaror yuzasidan shikoyat qilish;
- g) sug'urtalovchidan xavfli ishlab chiqarish obyektida avariya sodir bo'lgan taqdirda hayoti, sog'lig'i va (yoki) mol-mulkiga hamda atrof muhitga zarar etkazganlik uchun fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish bo'yicha o'z huquqlari va majburiyatlari to'g'risida bepul axborot olish;
- d) xavfli ishlab chiqarish obyektida avariya sodir bo'lgan taqdirda hayoti, sog'lig'i va (yoki) mol-mulkiga hamda atrof muhitga zarar etkazganlik uchun fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish masalalari bo'yicha o'z huquqlarini himoya qilish uchun sudga murojaat qilish.

- Boshqa shaxslar quyidagilarga majbur:
- a) maxsus organlar tomonidan berilgan xavfli ishlab chiqarish obyektidagi avariya oqibatida zarar ko'rilganligi va uning miqdorini tasdiqlovchi zarur hujjatlarni taqdim etish;
- b) sug'urtalovchiga uning (sug'urtalovchining) tomonidan boshlangan sug'urta hodisasini mustaqil ekspertizadan o'tkazishda ko'maklashish.
- Boshqa shaxslar qonun hujjatlariga muvofiq boshqa huquqlarga ega bo'lishi va boshqa majburiyatlar olishi ham mumkin.

- **Sug'urta tovonni (sug'urta puli)ni to'lash**
- Xavfli ishlab chiqarish obyektida avariya sodir bo'lgan taqdirda sug'urtalanuvchi sug'urtalovchini avariya sodir bo'lishi natijasida:
  - a) boshqa shaxslarning hayoti va sog'lig'iga;
  - b) boshqa shaxslarning mol-mulkiga va atrof muhitga zarar etkazilganda, xavfli ishlab chiqarish obyektidagi avariya sodir bo'lgan vaqtdan boshlab 3 ish kuni mobaynida bu to'g'rida yozma ravishda xabardor qiladi.
- Sug'urta qoplovi (sug'urta puli)ni to'lash miqdori sug'urtalovchi tomonidan avariya sabablarini texnik jihatdan tekshirish dalolatnomasi, sud qarorlari va sug'urta hodisasi boshlanishining sabablari va holatlari, shu jumladan boshqa shaxslarga etkazilgan zarar miqdori ko'rsatilgan boshqa materiallar asosida belgilanadi.